

GENEL TÜRK TARİHİ

ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt/Volume 6, Sayı/Issue 12, Temmuz/July 2024, ss. 715-728.

Geliş Tarihi–Received Date: 12.05.2024 Kabul Tarihi–Accepted Date: 25.06.2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ – RESEARCH ARTICLE

MİLLİYETÇİ KADINLAR: ÜLKÜCÜ HANIMLAR DERNEĞİ VE ANANIN SESİ GAZETESİ

 10.53718/gttad.1482906

 ÖZLEM SEYHAN*

ÖZ

Tüm dünyayı etkisi altına alan milliyetçilik akımı ulusların çağdaş ve insani şartlarda müstakil olarak varlıklarını sürdürmelerini hedeflemiştir. Toplumların kendine has, beşeri değerlerini dünya çapında kıymetlendirmek arzusu ise milliyetçi ideolojinin temel argümanı haline gelmiştir. Dolayısıyla milliyetçiliğin popüler olduğu her devirde uluslar, varlıklarını korumak ve millî değerlerini geliştirmek için çeşitli çalışmalar yapmış, siyasal ve sosyal faaliyetlerin merkezi haline gelen cemiyetler teşkil etmişlerdir. Bu cemiyetler ise imparatorluklar bünyesinde yaşayan milletlerin bağımsızlık mücadelesinin körükleyicisi ve en büyük destekçisi olmuştur. Nitekim Türk milliyetçiliği de Osmanlı topraklarındaki azınlık isyanlarıyla eş zamanlı olarak millî bir uyanış şeklinde kendini göstermiştir. Kurulan dernekler iktisadi, ilmi, tarihi ve fikri her alanda Türkcülük idealleriyle hareket edilmesi düsturunu benimsemişlerdir.

Toplumun en az yarısını oluşturan ve millî direnişlerin bütün yükünü taşıyan kadın, Türk milliyetçiliğinin teşkilatlı bir yapı haline gelmesinde de etkin bir rol oynamıştır. Kadınlar millî cemiyetlerin içerisinde faaliyetlere katılmıştır, özellikle İstiklâl Harbi'nde Türk kadının verdiği mücadele takdire şayandır. Öyle ki Mondros Mütarekesi'nin ardından başlayan işgalleri protesto etmek için yapılan mitinglerde Halide Edip'in yaptığı coşkulu konuşmalar millî şuurun uyanmasında oldukça etkili olmuştur. Ülkenin bu kritik döneminde gerek basın yayın aracılığıyla, gerek meydanlarda, gerekse sıcak savaş içerisinde mücadelesini sürdüren kadın, Cumhuriyet döneminde layık olduğu haklara kavuşmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün kadının ülke kalkınmasındaki önemini kavramış olması bu durumu etkilemiş, nitekim Cumhuriyet döneminde toplumsal hayatta aktif yer alma imkânı bulan kadın, fikirleri ve eylemleri ile kitleri yönlendiren bir konuma sahip olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenlik, doktorluk, hemşirelik gibi meslekleri yapan kadınlar İkinci Dünya Savaşı yıllarında erkek nüfusun askere alınması ile birlikte fabrikalarda ve sanayide işçi olarak çalışmaya başlamıştır.

Kadın hakları hemen her devrin meselesi olsa da kadının hak arayışı uzun yıllar devam etmiş ve istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Dolayısıyla hak ve özgürlüklerinin farkına varan kadın ideolojik anlamda da benimsediği fikir ve görüşleri savunma eğilimde olmuş, kimi zaman çıkarılan dergi ve gazetelerle kimi zamanda kurulan derneklerle kadınlar tavrını ortaya koymuştur. Türk milliyetçiliğinin bir dernek olarak Türk Ocağı çatısı altında teşkilatlanmasıyla kadın, erkek ile neredeyse eşit bir yere konumlandırılmış, kadınların sahnede, okulda, sokakta özgür varlık göstermesi için girişimlerde bulunulmuştur. Milliyetçi ideoloji kadının İslamiyet öncesi Türk toplumundaki yerine vurgu yaparak yine benzer bir hüviyet kazanmasını istemiştir. 1912 yılından itibaren milliyetçi cemiyetler kadın ile bağımlı koparmamıştır.

Milliyetçi hareket içerisinde bulunan Ülkücü Hanımlar Derneği ve *Ananın Sesi* gazetesi bu bağlamda dikkat çeken bir konudur. Öyle ki sadece kadınlardan oluşan bu dernek düzenlediği programlar ve yayınladığı gazete ile milliyetçi kadının sesini duyurmaya çalışmıştır. Dernek kısa süre içerisinde farklı bölgelerde teşkilatlar kurarak Anadolu kadınına ulaşmayı başarmıştır. Milliyetçi ve İslamcı bir çizgide yer alan dernekte gençlerin millî ideoloji ve dini ahlak ile yetiştirilmesi temel hedef olarak benimsenmiştir. Kadın bir anne olarak genç neslinin fikirlerini adeta biçimlendirmek istemiştir. Bununla birlikte dernek faaliyetleri ile adeta bir şefkat ağı oluşturularak ihtiyaç

* Dr., Konya/TÜRKİYE, E-Posta: akpinarr_ozlem@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0002-0103-5072.

MİLLİYETÇİ KADINLAR: ÜLKÜCÜ HANIMLAR DERNEĞİ VE ANANIN SESİ GAZETESİ

sahiplerine ve şehit ailelerine maddi manevi destekler sağlanmıştır. Bu çalışma ile kadının milliyetçilik algısı ve bu anlayışla yaptığı çalışmalar incelenmiştir. Milliyetçilik tarihi açısından literatüre katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din, Kadın, Komünizm, Milliyetçilik, Milli Şuur.

NATIONALIST WOMEN: IDEALIST LADIES ASSOCIATION AND MOTHER'S VOICE NEWSPAPER

ABSTRACT

The nationalism movement, which has influenced the whole world, aims for nations to continue their independent existence under contemporary and humane conditions. The desire to evaluate the unique, human values of aggregates worldwide has become the main argument of nationalist ideology. Therefore, in every period when nationalism was popular, nations carried out various studies to protect and develop their national assets and formed societies that became the center of political and social activities. These societies have become the fueling and biggest supporter of the struggle for independence of the nations living within the empires. As a matter of fact, Turkish nationalism manifested itself as a national awakening simultaneously with the minority rebellions in the Ottoman lands. The established associations have adopted the principle of acting with Turkism ideals in every economic, scientific, historical and intellectual field.

Women, who constitute at least half of the society and carry the entire burden of national resistance, played an active role in turning Turkish nationalism into an organized structure. Women participated in activities within national societies, and the struggle of Turkish women, especially in the War of Independence, is admirable. So much so that the enthusiastic speech given by Halide Edip at the rallies held to protest the occupations that started after the Armistice of Mudros was very effective in awakening national consciousness. Women, who continued their struggle both through the press, in the squares, and in the hot war during this critical period of the country, gained the rights they deserved during the Republic period. Mustafa Kemal Atatürk's understanding of the importance of women in the development of the country affected this situation, and as a matter of fact, women, who had the opportunity to take an active part in social life during the Republic period, had a position of ruling the masses with their ideas and actions. Women who worked as teachers, doctors and nurses in the first years of the Republic began to work as workers in factories and industry after the male population was drafted into the military during the Second World War.

Although women's rights have been an issue in almost every era, women's search for rights has continued for many years and has not reached the desired level. Therefore, women who became aware of their rights and freedoms tended to defend the ideas and views they adopted in an ideological sense, and women showed their attitude sometimes through magazines and newspapers published and sometimes through associations established. With the organization of Turkish nationalism under the roof of the Turkish Hearth as an association, women were positioned in an almost equal place with men, and attempts were made to enable women to have a free existence on the stage, in school and on the street. Nationalist ideology emphasized the place of women in pre-Islamic Turkish society and wanted them to gain a similar identity. Since 1912, nationalist societies have broken their ties with women.

The Idealist Women's Association and the Mother's Sesi newspaper, which are within the nationalist movement, are a remarkable issue in this context. So much so that this association, consisting only of women, tried to make the voice of nationalist women heard through the programs they organized and the newspaper they published. The association managed to reach Anatolian women by establishing organizations in different regions in a short time. The main goal of the association, which has a nationalist and Islamist line, is to raise young people with national ideology and religious morality. As a female mother, she literally wanted to shape the ideas of her younger generation. In addition, through the activities of the association, a compassion network was created and material and moral support was provided to those in need and the families of martyrs. In this study, women's perception of nationalism and their work with this understanding were examined. It is aimed to contribute to the literature in terms of the history of nationalism.

Keywords: Religion, Women, Communism, Nationalism, National Consciousness.

GİRİŞ

Kadın tarihsel süreç içerisinde ailenin ve cemiyetin temel yapı taşını oluşturarak toplumsal hareketlere yön vermiştir. Bir ideolojinin zafere ulaşmasında kadınların onu ne ölçüde benimsediğinin payı büyüktür. Öyle ki Fransız İhtilali'nde kadınların eşitlik özgürlük sloganlarıyla ön saflarda yer aldığı bilinmektedir.¹ Ancak kadınların ilk girişimlerine İhtilal kadrosu hukuki haklar vermemiştir. Nitekim benzer bir durumun Türk Kurtuluş Savaşı için

¹ Elif Gözdaşoğlu Küçükalioğlu, "Milliyetçilik Kuramları ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Değerlendirme", *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 16/8, İstanbul 2019, s.151-163.

de geçerli olduğu açıktır. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kadın ekonominin de bir parçası olmuş, kadın, Sanayi İnkılabı öncesinde ev işlerinde, çocuk bakımında ve tarımsal faaliyetlerde çalışırken Sanayi İnkılabıyla birlikte iş gücüne olan ihtiyacın artması ile fabrikalarda istihdam edilmeye başlanmıştır. İş hayatına aktif olarak katılan kadın hak ve özgürlük arayışının bir parçası haline gelmiştir.²

Osmanlı klasik çağında kadın, İslam'ın da etkisiyle "mahrem" bir varlık olarak görülerek adeta toplumsal hayatın dışına itilmiştir. Bununla birlikte nikâhlarda kadınların haklarının kısmen korunmasına dikkat edilmiştir. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve II. Meşrutiyetin İlanı ise kadın haklarında bir dönüşümün yaşanmasına vesile olmuş, kadınların sokağa çıkmalarına olanak tanınırken bilhassa eğitim hakkı genişletilmiştir.³ Şu ayrıntıya değinmekte fayda vardır ki, Osmanlı toplumunda şehirdeki kadınla köydeki kadın arasında özgürlük ve yaşayış farkı vardır. Öyle ki özellikle Yörük kültürünün izlerinin devam ettiği köylerde yaşayan kadınlar gerek sosyal ilişkiler gerek dini baskı, gerekse ekonomik faaliyetler açısından daha rahat ve özgür bir durumdadır.⁴ Zaten köydeki yaşam tarzı, iş bölümünü zaruri kılan ekonomik faaliyetler ve yaylak kışlak hayatı başka türlüsüne imkân bırakmamıştır. Bununla birlikte kırsal kesimde pek çok köyün ve obanın İslamiyet öncesi Türk kültürüne dair öğeleri yaşatıp, inanç ve hayat felsefesi açısından muhafaza ettiği tespit edilmiş hatta Cumhuriyet dönemi folklor araştırmalarında bu köylerdeki kültürel unsurlarla Orta Asya Türk kültürünün bağlantısı kanıtlanmaya çalışılmıştır.⁵ Nitekim bu yaşam tarzı ve kültür, kadının toplumsal hayatın dışına itilmesine ve kadına *korunması gereken bir nesne* ya da *kutsal emanet* gözüyle bakılmasına fırsat vermemiştir.

Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları ve akabinde I. Dünya Savaşı'nda içine girdiği sosyo ekonomik durum kadının toplumdaki yerinde bazı değişiklikler yaşanmasına yol açmış, kadın iş hayatına katılmak mecburiyetinde kalmıştır. Hatta Millî Mücadele döneminde pek çok kadın kahramanın gerek cephe gerisinde gerekse sıcak çarpışmalarda yer almıştır.⁶ Türk kadının toplumsal hayatta dâhil olmasında Türk milliyetçilerinin payından bahsetmekte yarar vardır. Öyle ki Türkçülüğün önemli isimlerinden Ziya Gökalp ve 1912 yılında kurulan Türk Ocakları kadınların çeşitli hak ve salâhiyetlere kavuşması için adeta feminist bir hareket başlatmıştır. Türk Ocağı tarafından düzenlenen toplantılarda kadın ve erkeklerin bir arada bulunması kabul edilmiştir. Hatta Halide Edip'in, *Yeni Turan* romanının içinde kadınların da bulunduğu bir ekip tarafından sahnelenmesi kararı alınmış, tiyatro gösterisi sonunda bir kadın ve erkeğin keman ve piyano resitaline yer verileceği bildirilmiştir.⁷ Kadının toplumda ön saflarda yer almasının ilk adımı sayılacak bu faaliyetler Türk Ocakları tarafından desteklenmiştir.⁸ Cumhuriyet döneminde kadının hak ettiği değeri kazanmasında Türk Ocaklarının payı büyüktür.⁹

Türk Ocakları Türk milliyetçiliğinin simgesi olması açısından milliyetçilerin kadına bakışımı da açık bir şekilde göstermektedir. Buna göre kadın zaten Asya bozkırlarında at koşturan, gerekirse erkeklerle birlikte savaşan, kurultayda, devlet yönetiminde söz sahibi olan özgür bir bireydir.¹⁰ Kadının kapalı kapılar ardına kapatılması ise İslamiyet'in kabulünün ardından benimsenen Arap kültürü ile gerçekleşmiştir.¹¹ Bu durumun değiştirilerek kadının toplumdaki yerini yeniden alması için başta Ziya Gökalp olmak üzere Türk milliyetçileri aktif çalışmalar yapmıştır. Kadın neslin devamını yalnızca biyolojik olarak değil millî beka açısından da sağlayan veya sağlaması beklenen unsurdur. Dolayısıyla sık sık kadınların toplum içerisinde eğitimli, millî şuuru gelişmiş, ahlaklı bireyler olması telkininde bulunulmuştur.

Milliyetçi ideoloji, 1912 yılından Ülkücü Hanımlar Derneği'nin kurulduğu 1976 yılına kadar kadına karşı bakış açısını bazı değişikliklerle muhafaza etmiştir. Bu değişiklik ise dine olan yaklaşımla alakalıdır. Öyle ki Cumhuriyet'in ilk yıllarında daha laik ve modern bir hayat tarzı destelenirken DP döneminden itibaren din, milliyetçiliğin en önemli ögesi haline gelmiştir. Kadın erkek ile eşit hak ve hürriyete sahip olup, çeşitli meslek gruplarında varlık gösterse de her dönemde ahlak timsali, aile kurumunun direği, çocuk eğitimin baş sorumlusu ve temelde anne olarak görülmüştür. Nitekim Ülkücü Hanımlar Derneğinin yayın organı olarak faaliyet gösteren gazetenin isminin *Ananın Sesi* olması da bu durumun kanıtı mahiyetindedir. Ancak bu çalışmada yalnızca Türk milliyetçilerinin kadına nasıl baktığı değil, kendisini milliyetçi olarak tanımlayan kadınların da kendilerine ne gibi

² Ahmet Yılmaz, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Kadın Kimliğinin Biçimlendirilmesi", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 21/9, İzmir 2010, s. 191-212.

³ Vesile Şemşek, "Osmanlı Döneminde Kadının Yeri Üzerine", *International Journal of Social and Humanities Sciences*, S. 4/3, 2020, s. 191-200.

⁴ Ahmet Emin Yalman, *Birinci Dünya Savaşı'nda Türkiye*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2018, s. 273.

⁵ Mümtaz Turhan, "Türk Kültürünün Kaynaklarına İnmek Ne Demektir?", *Türk Yurdu*, S. 239, İstanbul 1954, s. 421-424; Veli Asan, "İsparta Tahtacılarına Dair Notlar", *Türk Yurdu*, Aralık 1954, S. 239, s. 463-466; Hamid Zübeyr Koşay, "Manisa, Akhisar ve Çevresi Halk Bilgisine Dair Notlar", *Türk Yurdu*, S. 235, İstanbul 1953, s. 112-118; Çağatay Bedii Avramoğlu, "İstanbul Karai Türklerinde Nişan ve Düğün Adetleri", *Türk Yurdu*, S. 294/2, Ankara 1961, s. 33-34.

⁶ Şefika Kurnaz, "Millî Mücadele'de Türk Kadını", <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1680925>.

⁷ Hasan Ferit Cansever, "Türk Ocağının Doğuşundaki Sebep ve Saikler", *Türk Yurdu*, S. 287/2, Ankara 1960, s. 29.

⁸ A. Hidayet Reel, "Medeniyetçi ve Milliyetçi Lider Hamdullah Suphi Tanrıöver", *Türk Yurdu*, S. 332/ 6, Ankara 1967, s. 45-47.

⁹ Hasan Ferit Cansever, "Türk Ocağının Doğuşundaki Sebep ve Saikler", *Türk Yurdu*, S. 289/ 2, Ankara 1960, s. 17-18.

¹⁰ Emel Esin, "Katun", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/692090>.

¹¹ Sedef Bulut, "Türkçülerin Penceresinden Osmanlı'da Kadın Meselesi ve Orta Asya Referansı", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 10, Konya 2013, s. 313-336.

görevler yüklediği de gösterilmeye çalışılmıştır. Öyle ki ataerkil toplum yapısının kadın için çizdiği sınırlar malumdur. Ancak kadının kendisini toplumda nasıl bir yere konumlandığı, toplumsal, siyasal ve kültürel meseleler hakkındaki düşünceleri ve bu çerçevede milli ideolojinin uyandırdığı etki daha önemli bir ayrıntıdır.

1. Ülkücü Hanımlar Derneği

1.1. Ülkücü Hanımlar Derneği Genel Merkezinin Faaliyetleri

Ülkücü Hanımlar Derneği, 1976 yılında İzmir’de kurulmuş, kısa süre sonra genel merkezini Ankara’ya taşımıştır. Derneğin adresi Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 4/13 Ankara Demirtepe’dir. Genel Başkan Ayşe İzgi’dir. İkinci Başkan Ayşe Korkmaz, Genel Sekreter Gülşen Çiftçi ve Genel Muhasip Emine Onaran’dır. Ankara merkezli faaliyetlerini yürüten dernek geniş bir kitleye hitap etmiştir. Düzenlediği tanışma toplantılarına yüzlerce kadın katılmıştır. Ülkücü Hanımlar Derneği’nin amacı milliyetçi hareketin başarıya ulaşması yolunda Türk kadınına düşen görevi yerine getirmektir. Kadının tarih boyunca erkek ile birlikte çeşitli mücadelelerde yer aldığı, Kuran’da da kadın ve erkeğe eşit şekilde hitap edildiği belirtilerek dindar-milliyetçi bir anlayışla hareket edileceğinin altı çizilmiştir. Anadolu’nun her tarafındaki kadınların derterine ortak olmak ve onların seslerini duyurmak istenirken *Türk evladının inançlı, millet menfaatlerini önde tutan, şuurlu kişiler olarak yetiştirilmesi* hedefine odaklanılmıştır. Maddi değerlerin cazibesine kapılarak ülkesinin ve milletinin değerlerine yüz çeviren gençlerin *anaların* çabasıyla kurtarılacağı düşünülmüştür. Hatta tek kurtuluş yolunun Ülkücü Hanımlar Derneğinde birleşmek olduğu ileri sürülmüştür. Nitekim bu yaklaşımın kısa süre içerisinde halk nezdinde karşılık bulduğu görülmektedir. Öyle ki en ücra köy ve kasabalarda dahi şube açmak için başvurular yapılmıştır. Dernek şubesi açmak için yedi kişilik bir müteşebbis heyetin yazılı dilekçe ile müracaat etmesi yeterli görülmüştür. Yapılan müracaatların genel merkezdeki yönetim kurulu tarafından uygun görülmesi halinde açılışa izin verilmiştir. Şubeler kongre toplantısının ardından çalışmalarına başlamıştır.¹²

Ülkücü Hanımlar Derneğinin Ankara’daki genel merkezinde ücretsiz dikiş ve çiçek kursları açılmıştır. Bu kurslarda yapılan eserler, düzenlenen el iş sergileri sayesinde büyük ilgi çekmeyi başarmıştır. Öyle ki çiçek, dikiş ve el işleri kursunda yapılan ve diğer şubelerden gönderilen ürünler 8 Haziran 1979 tarihinde Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu Eğitim ve Kültür Sitesinde sergilenmiştir. Sergiye Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş de katılmıştır. Ankara’da bir hafta boyunca açık kalan sergiyi yüzlerce kişi ziyaret etmiştir. Katılımcıların değerlendirmeleri ile şubelerden gönderilen eserler arasında küçük çaplı bir müsabaka yapılmıştır. Buna göre Kağızman şubesi birinci, Kahramanmaraş ikinci, Konya üçüncü olmuştur. Kadınların bir yandan el işleri ile kazanç elde etmeleri teşvik edilirken bir yandan da Türk milli eserlerinin yaşatılması ve korunması için çaba sarf edilmiştir. Bu sergilerden elde edilen gelirin *zulme uğrayan ve evlat acısıyla baş başa bırakılan* anaları birleştirme yolunda harcanacağı vurgulanmıştır.¹³ Bu sergilerin ilgi ile karşılanmasının ardından yeni bir sergi çalışmasına başlanmıştır.

Halkın sorunlarıyla yakından ilgilenen dernekli kadınlar, toplanan gelire fakir çocuklara kışlık kıyafet almak ve ihtiyaç sahiplerine yakacak yardımı yapmak için 8 Aralık 1979 Cumartesi günü saat 13.30’da Ankara Düğün Salonunda bir şölen düzenlenmesine karar vermiştir.¹⁴ Ancak bu toplantı planlanan tarihte gerçekleştirilemeyerek 12 Ocak 1980 tarihine ertelenmiştir. Toplantıya Alparslan Türkeş de katılmıştır. Genel Başkan Aysel İzgi’nin yaptığı açılış konuşmasında Türk milletinin tarihindeki şahlanışlardan birini yaşadığı ve milliyetçi harekete zafere ulaşacağı günün yakın olduğu söylenmiştir. Dernek, Türk kadının derdini unutturmak kaygısıyla üçüncü bir sergi düzenleyeceğinin haberini vermiş ve sergilenmek üzere Osmaniye, Akçaabat, İzmir ve Nevşehir şubelerden ürünler gönderildiği belirtilmiştir.¹⁵ Ülkücü Hanımlar Derneği kurslar, el işi çalışmaları ve sergilerin yanında ihtiyaç sahiplerine yardım etmek için çeşitli kampanyalar düzenlemiş, 1979 yılında kimsesiz çocuklardan ve fakir ailelerden 600 kadar kişiye kıyafet yardımı yapmıştır. İhtiyaç sahibi ailelere yakacak yardımında da bulunulmuştur. Bu yardımların ardından şube açmak için başvuruların arttığı belirtilerek halkın bu dernek için *ütopya ile değil gerçek ile uğraşılıyor* dediği kaydedilmiştir.¹⁶

Ülkücü Hanımlar Derneğinin istikrarlı bir şekilde devam ettiği faaliyetin ise sergi açmak olduğu görülmektedir. Dernek öncülüğünde 12 – 16 Mart tarihleri arasında Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Genel Merkezinde bir sergi organize edilmiştir. Sergi, MHP Genel Başkan Yardımcısı Sadi Somuncuoğlu’nun yaptığı konuşmayla açılmıştır. Konuşmada milliyetçi hareketin kadına verdiği önemden bahsedilmiştir. Ayrıca 13 Mart günü sergiyi gezen Alparslan Türkeş’in alışveriş yaptığı kaydedilmiştir. Bursa şubesi başkanı Ülker Eskin ve Kağızman şube başkanı Naciye Kişioğlu Ankara’ya gelerek sergiyi gezmişlerdir. Sergiden elde edilen gelirin şehit aileleri ve milliyetçi fikirlerinden dolayı hapse atılan *ülküdaşlar* için kullanılacağı belirtilmiştir. Sergilerde yalnızca derneğin açtığı kurslarda yapılan el işleri sergilenmemiş aynı zamanda ülkücü ve milliyetçi hareketi

¹² “Ülkücü Hanımlar Derneği’nden Haberler Amacımız”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 8.

¹³ “Düzenlediğimiz El İşi Sergisinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 7.

¹⁴ “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 8.

¹⁵ “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 8.

¹⁶ “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 8.

destekleyen milliyetçi kadınların gönderdiği eserlere de yer almıştır.¹⁷ Dernekli kadınlar toplamda sekiz sergi düzenlemiş ve son sergi 10-17 Haziran tarihinde Alparslan Türkeş'in katılımı ile gerçekleştirilmiştir.¹⁸ Sergilere bu denli önem verilmesinin sebebi ise geleneksel Türk el sanatlarını yaşatmak ve millî folkloru geliştirmek arzusudur. Nakışların, motiflerin, renklerin farklı bir anlam taşıdığı ve bunların Türk mizacının, sanat ve estetik algısının bir yansıması olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle sergilerde el işlerine, bezeme ve nakışlara, süslemelere bolca yer verilmiştir.¹⁹

Toplumun her kesimine hitap etmek ve milliyetçi nesiller yetiştirmek gayesine odaklanan dernek bir de şiir, hikâye ve masal yarışması tertip etmiştir. Yarışmanın yetişkinler ve 12 yaş altı çocuklar arasında olmak üzere iki ayrı şekilde gerçekleştirileceği bildirilmiştir. Elemeyi geçen şiirlerin bir şiir kitabında basılacağı haberi verilerek, dereceye giren yarışmacılara çeşitli ödüller takdim edileceği belirtilmiştir.²⁰ Şiir dalında ilk üçe girenlerin tespit edilemediği ancak Mehmet Göktürk Uytun'un *Minik Kuş* ve Harun Yöndem'in *Bahara Doğru* şiirinin mansiyon ödülüne layık görüldüğü açıklanmıştır. Hikâye dalında birinciliği Hasan Kalımcı'nın *Güzel ve Millet*, ikinciliği İhsan Özcan'ın *Yeniden Doğuş*, üçüncülüğü Gültekin Özen'in *Minik Ali* adlı çalışmaları almıştır. Masal dalında ise Gülzan Koçyiğit'in yazdığı *Geyik Han* birinci, Süheyla Keskin'in yazdığı *İşbaraya Ad Konuyor* ise ikinci olmuştur.²¹ Ülkücü Hanımlar Derneği kadınları ve özellikle evladını kaybeden şehit annelerini kendi bünyesi altında toplayarak onlara hem ekonomik alan açmak hem de vakitlerini yararlı işlere harcamak için bir imkân sağlamıştır. Bir yandan sosyal faaliyetlerle kadınların ruh ve beden sağlığı korunurken bir yandan da milliyetçi kadınlar arasında dayanışma mekanizması kurulmuştur. Bundan olsa gerek kısa süre içerisinde birçok yeni şube açılmıştır.

1.2. Ülkücü Hanımlar Derneği Şubeleri Tarafından Yapılan Faaliyetler

Ülkücü Hanımlar Derneği farklı şehirlerde teşkilatlanarak çalışmalarına başlamıştır. Bütün şubelerde kadınların eğitim seviyelerini yükseltmeye yönelik seminerler tertip edilmiş, festivaller, şenlikler, sergiler, şöenler, tanışma çayları düzenlenmiştir. Derneğin yayın organı olan *Ananın Sesi* gazetesinde toplamda on beş ayrı şubenin faaliyetleri hakkında bilgiler verilmiştir. Buna göre Antakya Şube Başkanı Suzan Yılmaz, ikinci başkan Gülfidan Kosi, sekreter Serap Çağlar'dır. 1980 yılında yapılan yıllık olağan kongrenin ardından başkanlığa Serap Çağlar getirilmiştir. Antakya şubesinin düzenlediği ayran şöleni halkın büyük ilgisini çekmiştir.²² Nevşehir şubesine ise önce Hatice İllez, sonra Zeynep Şahan başkanlık etmiştir. Yozgat Şubesi'nde bir çay daveti düzenlenmiştir. Çay davetinin ardından bir de eğlence şöleni organize edilmiştir. Bu programa genel merkezden Gülşen Çiftçi katılmıştır. Şölen Yozgat halkının büyük ilgili ile sona ermiştir. Trabzon Akçaabat şubesi, 7 Mayıs 1979 tarihinde Darıca köy okulu öğretmeni Fitnat Kolaylı tarafından açılmıştır. 1979 yılında Anamur'da bir şube açılması için müracaat yapılmıştır. Genel Merkez tarafından şubelere yapılan teftiş ziyaretlerinde şubelerin faaliyetleri yerinde görülerek Bursa, Konya ve Yozgat şubeleri çalışmalarından dolayı tebrik edilmiştir.²³ Konya Şubesi'nin de isteğiyle Genel Başkan Aysel İzgi ve Zübeyde İpek Konya'ya 25 günlük bir gezi düzenlemiştir. Konya Şubesi'nde yapılan tanışma çaylarının yanında bir de el iş sergisi açılmıştır. Hemen her gün dernekte yapılan toplantılar sonucunda Ereğli ve Çumra'da da birer şube açılması karar verilmiştir. Çumra Şubesine 300 kadar kişinin üye olduğu haberi verilmiştir. 8 Ekim 1979 tarihinde yapılan kongrede Çumra Şubesi Başkanlığına Nurten Satıcı getirilmiştir.²⁴ Çumra Şubesi'nde her cuma günü şehitler için "Yasin" okunduğu haftada bir gün eğitim seminerleri verildiği bildirilmiştir.²⁵

Kayseri Şubesi Genel Başkanı Şahzenem Boz'dur. Şube tarafından 15 Eylül 1979 tarihinde açılan el işi sergisi ilgi ile karşılanmış, Genel Başkan Aysel İzgi, Genel Merkez üyesi Zübeyde İpek ve Kadriye Tunç sergiye katılmıştır. Sergi açılışı şeref konuğu olan Yozgat Milletvekili Ali Fuat Eyüboğlu tarafından yapılmıştır. Açılıştaki Kayseri Milletvekili Mehmet Docan'ın da bulunduğu kaydedilmiştir. Ayrıca Samsun'da, Ordu'da ve Tokat Zile'de yeni şubelerin açılması için çalışmalar başlanmıştır. Samsun şubesinde Kuran kursu, çiçek ve folklor kursu açılmış, her ay bildiler bastırılarak dağıtılmıştır. Bununla birlikte şehit aileleri ile yakından ilgilenilmeye çalışılmıştır.²⁶

10 Mayıs 1980 tarihinde kongresini yapan Bursa şubesi tarafından Kuran kursu ve çiçek kursu açılmıştır. Yine Bursa'da hastanelerde yatan hastalarla yakından ilgilenilmiş, şehit yakınlarına maddi ve manevi destek sağlanmaya çalışılmıştır. İzmir şubesi de şehit ailelerini ziyaret etmeyi ve onlarla yakından alakadar olmayı

¹⁷ "Ülkü-Han'dan Haberler", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 8.

¹⁸ "Ülkü-Han Genel Merkezi Ankara'da Sergi Açtı", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 8.

¹⁹ "El Emeği Göz Nuru", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 5.

²⁰ "Türk Ocakları Şiir Yarışması", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 7.

²¹ *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 7.

²² "Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 8.

²³ "Şubelerimizden Haberler", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 7.

²⁴ "Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 8.

²⁵ "Şubelerimizden Haberler", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 8.

²⁶ "Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 8.

kendine iş edinmiş, düzenlediği kermeslerden elde edilen gelirlerle fakir ve kimsesizlere yardım etmiştir. Ayrıca dernek tarafın bir de hicretin 1400. yılı münasebetiyle kompozisyon yarışması düzenlenmiştir.²⁷ Kur'anı Kerim okumak, dua etmek, aşure yapmak, çay toplantıları düzenlemek için bir araya gelen kadınlar kendi yörelerindeki folklorik ürünlere sanatsal bir hüviyet kazandırarak sergilere göndermiş, elde edilen gelirle yardımlaşma faaliyetlerine hız vermişlerdir. Özellikle Çumra, Ereğli, Zile gibi Anadolu'nun en ucra köşelerindeki kadınların bu organizasyonlara büyük bir şevkle katılması son derece dikkat çekicidir. Bir yandan kadınların millî ideoloji ile bağ kurduğu diğer yandan toplumu kalkındırarak çalışmalarında aktif rol almak istediği görülmektedir.

2. Ananın Sesi Gazetesi

2.1. Ananın Sesi Gazetesinin Biçimsel Özellikleri

Ananın Sesi gazetesi, 1977 Mayıs ayında ilk sayısının yayınlayan *Türk Kızının Sesi Gergef*²⁸ gazetesinin 1979 yılında onuncu sayısının yayımlanmasının akabinde²⁹ kapatılmasıyla aynı amaçla farklı bir isimle çıkarılmıştır. Aylık siyasi kadın gazetesi ibaresi taşıyan gazetenin sahibi Aysel İzgi, sorumlu yazı işleri müdürü S. Vakkas Korkmaz'dır. Haberleşme adresi Gazi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı 24/13 Demirtepe Ankara'dır. Posta çeki numarası 119229'dur. Türk milliyetçiliği ülküsüyle yola çıkan gazetenin yıllık ödeme bedeli 120 TL'dir. Okuyucuların gazeteye abone olması ve çevresindekileri gazete hakkında bilgilendirmesi gazetenin yaşatılması için zaruri görülmüştür.³⁰ Şubat 1980 tarihinde kâğıt fiyatlarına gelen zamdan dolayı gazetenin 15 TL'ye satılacağı bildirilmiştir.³¹ Ancak gazete Temmuz 1980 tarihli sayısı ile yayına son vermek durumunda kalmıştır.

Ananın Sesi, aylık kadın gazete ibaresiyle ilk sayısını Ağustos 1979 tarihinde çıkarmıştır. Gazetenin ilk sayfasında sol üst köşede arka plandaki cami figürünün önünde ellerini açıp dua eden bir kadın çizimine yer verilmiştir. Ortaya büyük harflerle *Ananın Sesi* yazılmış, sağ köşeye ise Hz. Muhammed'in *Cennet Anaların Ayağı Altındadır* sözüne yer verilmiştir. Gazeteye isim seçilmesinde gençlere öğüt veren bir anne sesi gibi yararlı ve halis niyetlerle yola çıkılmasının etkili olduğu belirtilmiştir.³² Gerçekten de gazetede pek çok yazı kadınlar tarafından kaleme alınmış ve çoğunlukla bir annenin serzenişini, öğütlerini ve hüznünü gösterir mahiyetteki köşe yazılarında okuyucuyu derinden etkilemek hedeflenmiştir. Gazete sekiz sayfa olarak yayınlanmıştır. Her sayıda Ülkücü Hanımlar Derneği'nin faaliyetleri, yeni açılan şubelerin çalışmaları, düzenlenen programlar hakkında bilgiler verilirken organizasyonlarda çekilen fotoğraflar paylaşılmıştır. Derginin sonunda dernekle kurbiyeti olan kişilerin evlilik haberleri verilerek onlara iyi temennilerde bulunulmuştur. Türk ülküsünü ve İslam ahlakını yerleştirmek gayesiyle yola çıkan gazetede hikâyeler,³³ şiirler³⁴ ve mektuplarla anlatıma güzellik katılırken, Türk toplumunu ilgilendiren meseleler hakkında da fikir yazıları yayınlanmıştır. Ayrıca ev işlerinde kullanılacak pratik bilgiler, beslenmeye ve çocuk bakımına dair püf noktalarına da yer ayrılmıştır.³⁵

2.2. Ananın Sesi Gazetesi'nin Fikri Yapısı

Ananın Sesi gazetesi Ülkücü Hanımlar Derneğinin yayın organı olma vazifesi gördüğü için ikisinin fikri yapısını birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle dünya görüşlerini birlikte incelemekte fayda vardır. Gazetede Türk kadının toplumsal hayattaki yerine, aile hayatına, dini konulara ve Türkiye'yi ilgilendiren

²⁷ "Şubelerimizden Haberler", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 8.

²⁸ *Türk Kızının Sesi Gergef*, Mayıs 1977, S. 1.

²⁹ *Türk Kızının Sesi Gergef*, Şubat 1979, S. 10.

³⁰ "Gazetemize Abone Olunuz", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 8.

³¹ *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 8.

³² Aysel İzgi, "Çıkarırken", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 1.

³³ Ayşe İnce, "Bir Yüreğin Ülkesi", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 4.

³⁴ "Uzanıp boşluğa döndüm:

Korku burcunda yücenin

Yaşlı gözlerim üşüyor

Tavanında mor gecenin

Pembe böcekler düşüyor

...

Silkinip boşluğa döndüm:

Mor dağılır, al açılır;

Gün anahtar, gece kilit,

Gerinir dal dal açılır

Köse ahlal, kambur pelit

...

Doğrulup taşlığa döndüm;

Bir zincir paslı sesiyle

"Dur" dedi, "senden öndeyim"

Belli dağılmaz sesiyle

Hep o ertesiz gündeyim...

Yeniden boşluğa döndüm." Yetik Ozan, "Tutsak", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 3. Yavuz Bülent Bakiler, "Analar", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 5; Arif Nihat Asya, "Sefiller", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 6.

³⁵ "Faydalı Bilgiler", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 2.

uluslararası meselelere değinilmiştir. Türk kadınının tarih boyunca fedakâr, cefakâr ve sebatlı bir yapıya sahip olduğu vurgulanarak pek çok savaşın kadınların kararlılığı ve cesareti sayesinde kazanıldığı söylenmiştir. Kadın ailesinin ve eşinin nihayetinde ülkesinin en önemli destekçisi olarak görülmüştür.³⁶ Bununla birlikte bu kadınlar tarafından yetiştirilen milliyetçi gençler, insan haklarına saygılı, demokrasi ve özgürlük düşkünü, manevi ve dini değerlerine bağlı, millî şuurunu yüksek kişiler olarak nitelendirilmiş, her türlü buhran karşısında bu ruhun harekete geçeceğine inanılmıştır.³⁷ *Nizamı âlem ülküsüyle yola çıkan*” bu gençlerin korkmadan gerekirse cihat etmeyi göze aldığı ifade edilmiş,³⁸ Türkçülük fikri sayesinde İstiklal Harbi'nin zafere ulaştığı Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu, sonraki süreçte de ülkenin bu ideal sayesinde kalkındığı savunularak Türkçülüğün her daim Türkiye için en doğru sistem ve ideal olduğu savunulmuştur.³⁹

Ananın Sesi gazetesinde milliyetçiliğin temel yapı taşlarından olan dilinin önemine de değinilmiştir. Türk dilin *köksüz, fakir ve devşirme* bir dil olmadığı aksine değerlerini yüzyıllar boyunca kaybetmediği belirtilmiştir. Buna göre yazılı dili çeşitli dönemlerde değişikliklere uğrasa da halk her daim Türkçeyi en saf ve temiz haliyle kullanmıştır. Cumhuriyet döneminde Türk dilini geliştirmek amacıyla bazı ilmi çalışmalar yapılmıştır. *Ananın Sesi* gazetesine göre önceki bütün çalışmalara rağmen Türk dilini bozmak için adeta özel bir çaba sarf edildiği, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli *entrikalarla* ve dil politikalarıyla okullardaki millî dilin tahrip edildiği, Türk Dil Kurumundaki bazı kişilerin de *yabancı usaklığı yaparak* uydurmacı bir dil yarattığı ileri sürülmüştür. Dilin milleti oluşturan en önemli yapı taşı olduğu, nesilleri birbirine bağlayarak tarihi şuur sürekliliğini sağladığı ve kültürel bağın dil sayesinde korunacağı belirtilerek, bir millet bağımsızlığını kaybetmesi halinde dahi sayesinde yeniden teşkilatlanacağı söylenmiştir.⁴⁰ Ülkücü Hanımlar Derneği ve *Ananın Sesi* gazetesinde dil, din ve millî şuur milliyetçiliğin üç temel saç ayağı olarak görülmüştür.

2.2.1. İslam ve Kadın

Ülkücü Hanımlar Derneği, genç neslin İslam'a sıkı sıkıya bağlı olmasını istemiş, bu nedenle sık sık *Ananın Sesi* gazetesinde dini yazılara yer verilmiştir. Ramazan ayının da gelmiş olması hasebiyle orucun önemine değinilmiştir.⁴¹ İslam âlemi için kutsal sayılan bu günlerde vatan müdafaası için mücadele eden gençlerin “*yine bu ülkenin yetiştirdiği*” kişiler tarafından öldürülmesinin uyardığı üzüntüden bahsedilmiştir. Millî ve manevi değerlerin yozlaştırıldığı, vatan ve millet sevgisiyle hareket eden milliyetçilerin ise çeşitli şekillerle baskıya uğrayarak susturulmaya çalışıldığı iddia edilmiştir.⁴² Özellikle ülkücülerin işten çıkarıldığı, iftiraya uğradığı, hapse atıldığı hatta öldürüldüğü ancak buna rağmen Türk milliyetçilerinin ideallerinden hiçbir zaman vazgeçemedikleri söylenerek milliyetçi Türkiye hedefine doğru kararlılıkla çalışılacağı belirtilmiştir.⁴³ Bütün bunlara rağmen İslami değerlere sahip ülkücülere sabırlı olmak tavsiye edilmiş, sabırla hareket eden kişilerin er ya da geç istediği zafere ulaşacağı öğütü verilmiştir.⁴⁴ Gençlerden en çok istenen şey ise dini vecibelerini yerine getirerek sağlam bir iman ile Allah'a yakarmalarıdır. Kuran ve İslam ışığında Türkçü hareketin gücüne güç katacağı düşünülerek Kuran'dan ayetler yayınlanmış, özellikle şehitlik mertebesine ve ahirette haklının kazanacağı zafere vurgu yapılmıştır.⁴⁵ Aslında aktif bir direniş öğütlenirken gücünü İslam'dan alan cihat anlayışı ortaya koyulmuştur. Bu yolda çocukların küçük yaşta dini ve millî değerleri öğrenmesi için çalışmalar yapılmıştır.⁴⁶ Dernek şubelerinde açılan Kur'an kursları da bu amaca hizmet etmiştir. Türk toplumuna yabancı sayılan bütün fikir ve ideolojilere İslami bir bakış açısıyla karşı çıkılacağına inanılmıştır.⁴⁷ Dünyada meydana gelen ideolojik sarsıntılar ve manevi buhranlar nedeniyle Türk aile yapısının da bozulmaya başladığı belirtilerek, işte, düşünüşte ve yaşayışta millî mefkûreye uygun hareket edilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.⁴⁸ Bununla birlikte komünizm, gibi fikirlerin İslam değerleri yıkılarak Türk toplumu yok etme gayesine odaklandığı iddia edilmiştir. Tek gerçeğin din ve Allah sevgisi olduğu şeklindeki yaklaşımdan hareketle gazetenin kimi zaman dini bir yayın hüviyeti aldığı görülmektedir.⁴⁹

Buna göre toplumdaki bütün aksaklıkların sebebi dini değerlerin kaybedilmesi ve İslam'a gereken önemin verilememesi olarak görülmüştür. Allah'a iman eden ve şükreden bir neslin adil olacağı düşünülmüştür. Türkiye'nin mevcut sorunlarının ise Allah'a ve İslam'a tam manasıyla iman etmiş kişilerin iktidara gelmesi ve idareci olması ile çözüleceğine samimi bir şekilde inanılmıştır.⁵⁰ Bu yolda Türkiye'de kendisini ilerici olarak

³⁶ Cemal Kutay, “Pembe Mendil”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 5.

³⁷ Kadriye Bilgiç, “İdealist Türk Gençliği”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 6.

³⁸ Ertuğrul Duygu, “Bir Gençlik”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 7.

³⁹ Aysel İzgi, “İbret Alsalardı”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 1.

⁴⁰ Neslihan Ateş, “Türk Dilinin Dünkü ve Bugünkü Vaziyeti”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 3-6.

⁴¹ K. Nihal, “15. Hicri asrın Eşiğinde; Mübarek Ramazan İslam Âlemine Hayırlar Getirsin”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 1-2.

⁴² Bacıbey, “Dost Mektupları”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 4.

⁴³ F. Çamlıbel, “Bayrama Doğru”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 1-6.

⁴⁴ Ayşe Tuğba Oktay, “Sabır ve Çeşitleri”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 3-6.

⁴⁵ Hatice Sebila Erturan, “İmam Gücü”, *Ananın Sesi*, 5 Mayıs 1980, s. 2.

⁴⁶ “Allah'a İman Nasıl Olur”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 2.

⁴⁷ Aysel İzgi, “Çağımız ve Türkiye”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁴⁸ Hatice Sebila Erturan, “Yeniden Maneviyata Dönüş”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 2.

⁴⁹ Zübeyde Lerzan Önkuzu, “Güneşi Balçıkla Sıvayamazsınız”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 6.

⁵⁰ Kadriye Bilgiç, “Lekesiz Bir Adalet İçin Önce İman”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 3.

tanımlayanlar şiddetle eleştirilmiş ve onların komünizm savunuculuğu yaptığı, dini ve milli değerlerin tahrip edildiği iddia edilmiştir. Hatta TRT ve resmi basın yayın organları aracılığıyla Türk kadınlarının özgürlük söylemleri ile batıdaki kadınlara özendirildiği söylenmiştir. Bu durumun ise Türk mizacına uygun olmadığı savunularak vatansız, milletsiz, ahlaksız yaşamaktansa ölmeyi tercih eden ülkücü kadronun varlığına dikkat çekilmiştir.⁵¹ Kadının da eşitlik istiyoruz söylemlerinin yerine ilahi nizamın kaynaklarının anlatılması için çalışılacağı, İslam'dan alınan güçle Allah ve vatan yolunda yılmadan mücadele verileceği dile getirilmiştir.⁵² Dini bir yaklaşım sergileyen gazeteye göre İslam kadına pek çok hak vermiş ve kadından yalnızca iffet, hayâ ve şahsiyetli olmayı istemiştir. Kadın toplumsal hayattaki hak ve hürriyetlerini İslamiyet'te aramalıdır. Bu anlayışa göre *kadın evini cennet bilerek lüks, moda, erkekle eşit hak isteme gibi gereksiz hislere kapılmadan haline şükretmelidir*.⁵³ Bu yaklaşımın tam anlamıyla İslam'ın kadın anlayışıyla örtüştüğünü söylemek de mümkün değildir. Öyle ki İslam da kadın toplumsal hayattan kopuk değildir. Hatta Hz. Muhammed döneminde kadınların ticarete aktif olduğu bilinmektedir. Gazetede ise kadının iş hayatından ve toplumsal hayattan doğrudan koparılması savunulmasa da dolaylı yünden kadının en mutlu olacağı yerin evi olduğu yönünde bir algı hâkimdir. Hatta kadının tek ve en önemli vasfı annelik olarak görülmüştür. Kadının eğitimine karşı çıkmamıştır. Çünkü kadın bir nesle yön verecektir. Ancak eğitilmiş kadının çalışması şiddetle reddedilmiştir. Bu algıya göre kadın kendini kocası, çocuğu ve ailesi için yetiştirmelidir. Bu anlayışın çarpık taraflarının bulunduğu aşikârdır. Öte yandan siyasal İslamcılığın desteklendiği de görülmektedir. Dindar kesimin iktidara gelmesi, idarecilerin dindar olması gibi istekler laiklik anlayışına ters düştüğü gibi dinin siyasete alet edilmesine olanak tanıyan bir yaklaşımdır. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın tarihinde dini teşekküllerin siyasette aktif yer almasının ne gibi sorunlar doğurduğu görülmüştür.

2.2.2. Kadın ve Aile

Ülkücü Hanımlar Derneği Batılılaşma ve Batı'dan gelen icraatlara dair de çeşitli eleştiriler getirmiş, Batı'dan psikolojik hastalıkların, buhranların, müzik, roman, şiir, tiyatro ve sanat anlayışının kısaca bir dünya görüşünün zorla Türkiye'ye getirildiği ileri sürülmüştür. Hatta *laikliğe aykırı düşer diye bazı evlerde namaz kılınmadığı* iddia edilmiştir. Bunun sonucu olarak da annelerin Batılı gibi giyinip, batılı gibi çalışarak topluma kendilerini beğendirmek için çabaladıkları eleştirel bir dille ifade edilmiştir. Bununla birlikte modern kadının isteği haline gelen kürtaj hakkı şiddetle eleştirilerek bunun nüfusun artmasını engellemek isteyen dış güçlerin planlı bir çalışması olduğu ileri sürülmüştür.⁵⁴ Türk milliyetçilerinin doğum kontrolüne de karşı olduğu da bilinmektedir. Burada da genç ve dinamik nüfusun yetişmesinin önüne geçilmek istendiği şeklindeki anlayışın etkisi büyüktür.⁵⁵ Bu anlayışla anne ve bebek sağlığı hakkında okuyucu bilgilendirilmek istenmiştir.⁵⁶ İlk olarak kadının hamilelik sürecinde beslenmesine, hareketlerine dikkat etmesi, daha sonra yeni doğan bakımına önem verilmesi ve hijyen koşullarının sağlanması gerektiği belirtilmiştir.⁵⁷ Doktor kontrollerinin aksatılması gerektiği bilhassa vurgulanmıştır. Güçlü Türkiye için sağlıklı nesillerin yetişmesi arzulanmıştır.⁵⁸

Ülkücü Hanımlar Derneğini fikirlerinde dikkat çeken bir diğer mesele ise, kadınların iş hayatında aktif yer almasının, ekonomik olarak da aile yükünü taşımasının tasvip edilmemesi hususudur.⁵⁹ Ailenin devamı fikrine odaklanılmıştır. Öyle ki çalışan kadının eşine ve çocuklarına karşı görevlerini yerine getirmediği iddia edilmiştir.⁶⁰ Hatta çalışan annelerinin çocuklarını istismar ettiği söylenmiştir. Bebeklik döneminde çocuğa gösterilen ilginin ona zekâ gelişimini, sosyal becerilerini ve hayattaki başarısını etkilediği belirtilerek annenin en önemli görevinin çocuk yetiştirmek olduğu söylenmiştir.⁶¹ İyi yetişmiş annelerden mahrum kalan cemiyetlerin büyük buhranlara düşeceği ve ilerleme kaydedemeyeceği belirtilerek kadınların eğitimine önem verilmesi istenmiştir. Ancak bu eğitimin gençleri kendi kültüründen ve geleneklerinden uzaklaştırmaması bilhassa vurgulanmıştır.⁶² Sanayileşme ile birlikte kadının da iş hayatında aktif yer almasının önüne geçilemeyeceği kabul edilmiş, ancak materyalist yaklaşımların yıkıcı etkisi ile mücadele etmeden sanayiye geliştirmeye yönelik çalışmaların sonucunda *kızların yemek pişirmeyi dahi bilmeyeceği* bunun da bir yıkıma yol açacağı ileri sürülmüştür.⁶³ Son derece sert bir yaklaşımla kadının çalışması ile birlikte ev işlerinin aksayacağı ve bunun da Türk aile yapısını bozacağı iddia

⁵¹ Zübeyde İpek, "Millet, Rejim, Devlet ve Kadın", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 3.

⁵² Önkuzu, "Haydi Beraber", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 4-6.

⁵³ "İslam'da Kadın", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 1-7.

⁵⁴ Ayşe Nevin, "Katlettiğimiz Çocuklar", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 2-6.

⁵⁵ Recep Doksat, "Doğum Kontrolü Türkiye İçin Nasıl Bir Felaket Olacaktır?", *Türk Yurdu*, S. 308/4, Ankara 1965, s. 14-15; Osman Saraç, "Doğum Kontrolü ve İmin Sözü", *Türk Yurdu*, S. 301/3, Ankara 1963, s. 41; "Doğumları Azaltmak Doğru Mu Değil Mi", *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1954, s. 5.

⁵⁶ Neşide Özmen, "Ana Çocuk", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 2.

⁵⁷ Neşide Özmen, "Çocuk Beslenmesi", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 2.

⁵⁸ Hüseyin Zayıfoğlu, "Anne ve Çocuk Sağlığının Türk Milleti İçin Önemi ve Durumu", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 2-7.

⁵⁹ Fatma Çevik, "Çocukta Ana Sevgisi", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁶⁰ K. Nihal, "Ailede Kadın", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁶¹ Münevver Burkay, "Bebeklikte Gösterilen İlgi ve Eğitimin Önemi", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 2.

⁶² S. Ahmet Arvası, "Ülkemizde Aile ve Kadının Bugünkü Durumu", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 4-5.

⁶³ Mevlüt Ulugtekin Yılmaz, "Çözüm", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 6.

edilmiştir. Bununla birlikte köylerde tarlada, bahçede çalışan hayvanlarına bakan kadın her daim takdir edilerek Türk kadınının *kahramanlığı* şeklinde nitelendirilmiştir. Burada da birbiriyle tezat bir yaklaşımın olduğu açıktır.

Kadınların iş hayatında aktif olması kapitalizmin bir gereği olarak görülmüş hatta feminizmin de kapitalist sisteme hizmet ettiği vurgulanmıştır. Kadın hakları ya da kadının iş hayatında yer almasına adeta şiddetle karşı çıkmıştır.⁶⁴ Ev işleri hizmetçilik olarak görüldüğü için pek çok genç kızın okula gittiği, kadınların kendi evinin işleriyle ilgilenmekten kaçtığı belirtilmiştir. Ancak anneliğin yalnızca çocuk doğurmakla olmadığı ciddi bir kültür, eğitim ve ideale de ihtiyaç duyulduğu savunulmuştur.⁶⁵ Son derece eril bir söylemin eseri olan bu yaklaşım bir nebze dönemin İslamcı kesiminin algısını da gösterir mahiyettedir. Nitekim kadının makyaj yapması, pantolon giymesi, süslenmesi hatta sokaklarda dolaşması ticari gaye uğruna bir istismar olarak görülmüş,⁶⁶ eşitlik sloganlarıyla protestolara katılan kadınlar *kızıl propagandaya* alet olmakla suçlanmıştır.⁶⁷ Bu anlayışa göre kadının en önemli görevi anneliktir ve toplumda yer alması gereken yer ise evidir. Bu fikirler gazetede yayımlanan hikâyelerde daha çarpıcı ve edebi bir şekilde okuyucuya yansıtılmış, *bütün hayatın bu dünyadan ibaret olmadığına inanan* gencin Allah'a şükredişi ya da *insanları sevmeyi, vatanını milletini korumayı canı gönülden isteyen* bir kadının *Müslüman milliyetçi Türkiye'yi derinden hissetmesi* gibi okuyucu etkilemeye yönelik bir yaklaşım sergilenmiştir.⁶⁸ Derginin asıl mevzusu kadının modern dünya görüşüne ya da materyalist felsefeye göre yaşamasının önüne geçmektir. Kadının modayı takip etmesi, makyaj yapması ve eşitlik arayışında olması şiddetle eleştirilirken kadının çocuk bakımıyla, eviyle, eşiyile ilgilenmesi, yemek yapması *evinde çalışması* takdirle karşılanmıştır. Kadının aile hayatındaki yerinin konumlandırılmasında dini yaklaşımın etkisinin büyük olduğu görülmektedir.

2.2.3. Komünizmle Mücadele

Komünizm özellikle Soğuk Savaş döneminde Türkiye de en çok tartışılan ve korkulan ideoloji olmuştur. Milliyetçi camia tarafından komünizmle mücadele millî bir ideal olarak benimsenmiştir. Türkiye'de Türkçü fikirlere ters düşenler ise kolayca komünist olarak nitelendirilmiştir.⁶⁹ *Ananın Sesi* gazetesinde de Türk kadınları ve anneler komünizm karşısında evlatlarını yani genç nesli korumak için adeta seferberlik ilan etmiştir.⁷⁰ Bu fikri pekiştirmek amacıyla komünist rejimlerden kaçarak 1966 yılında Türkiye'ye sığınan kadınların fikirlerine yer verilmiştir. Buna göre Türkiye barış, hürriyet ve demokrasinin merkezi iken komünizmle yönetilen ülkelerde düşünce özgürlüğünün yasaklandığı, insanların baskı ve şiddete maruz bırakıldığı, hatta türlü işkenceler yapıldığı dile getirilmiştir.⁷¹ Yine komünist rejimin kadını metalaştırdığı iddia edilerek nikâh ve aile kurumlarının değersizleştirildiği, dolayısıyla da kadının hak ve özgürlüklerden mahrum bırakıldığı ileri sürülmüştür. *Ananın Sesi* gazetesinde komünizm ve komünist rejim *korkunç bir canavar*, bütün dini ve manevi değerleri yok eden, ahlak ve namus karşıt bir olgu şeklinde yorumlanmıştır.⁷²

Nitekim Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile hiçbir zaman iyi komşuluk ilişkileri kuramayacağı belirtilmiş, diğer ülkelere karşı da temkinli yaklaşılması tavsiyesinde bulunulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri ile olan ilişkilerin de bağımsızlık ilkelerine zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi ve Türkiye'nin hiçbir devletin *uydusu* konumuna getirilmemesi istenmiştir.⁷³ Dünyadaki gelişmelere kayıtsız kalmayan *Ananın Sesi*'nde Afganistan'ın Sovyetler Birliği tarafından işgali ise ciddi bir tepki ile karşılanmıştır. Afganistan'a yardım etmenin Türkiye için zaruri olduğu, çünkü kısa süre içerisinde aynı komünist tehlikenin Türkiye'yi de tehdit edeceği uyarısında bulunulmuş, hatta işgal karşısında tepkisiz kalanların Türklüğü ve Müslümanlığı sorgulanmıştır.⁷⁴ Türkiye'deki komünizm mücadelesinin bir varlık ve yokluk davası haline geldiği belirtilerek Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya ve Afganistan'da bir yıkıma yol açan komünist rejimin Türkiye için faydalı olacağını düşünmek bir gaffet olarak değerlendirilmiştir. Milliyetçi kadınlar aslında komünizmden şiddetle korkarak mevcudiyeti muhafaza savaşına tutuşmuştur.⁷⁵ İlginç bir düşünce ise Sovyetler Birliği için en büyük tehlikenin MHP olduğudur. Bu nedenle Türkiye'yi bütün tehlikelerden koruyacak olan milliyetçi harekettir ve milliyetçi fikirleri benimseyenlerin can güvenlikleri devlet tarafından sağlanmalıdır.⁷⁶

⁶⁴ S. Ahmet Arvası, "Kapitalist Dünyada Kadın", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 4.

⁶⁵ Peyami Safa, "Ev Kadınlığı Hizmetçilik Midir", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 5.

⁶⁶ Ahmet Kurt, "Ülkücü Bacım", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 3.

⁶⁷ Göze Akoğlu, "Kadın, Ekonomik, Siyasi Sömürü Aracı Olamaz", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 3.

⁶⁸ Ayşe İnce, "Can Evi", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 6.

⁶⁹ Abdulazim Şimşek, *Komünistin Eşkâli Türkiye'de Antikomünizm*, İletişim Yayınları, İstanbul 2021, s. 288-290.

⁷⁰ Zübeyde İpek, "Evlatlarımızı Kızıl İhanetten Kurtaralım", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁷¹ Gazetede fikirlerine yer verilen kadınlar; Dr. Gadanyı Rozsa, Sara Vaseleva Atanasova, Anca Stan, Eva Berzsenyi, Weronika Sużko, Edda Hornung, Lucia Vladescu, Reda İliesc'dir. "Komünizmden Kaçarak Hürriyeti Türkiye'de Bulan Kadınlar Anlatıyor", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 4-5

⁷² S. Ahmet Arvası, "Komünist Dünyada Kadın", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 5.

⁷³ Talat S. Halman, "Dost ve Kardeş Amerika Sevgili Komşumuz Rusya", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 5.

⁷⁴ Zübeyde İpek, "Atı Alan Üsküdar'ı Geçmeden", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 3.

⁷⁵ Kadriye Bilgiç, "Diriliş", *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980, s. 2.

⁷⁶ Aysel İzgi, "Şimdi de Araç, Sosyalizm", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 1-7.

2.2.4. Şehit Haberleri

Türkiye'nin bekasını koruma yolunda sorumluluk üstlenen Ülkücü Hanımlar Derneğinde değinilen diğer önemli mevzuu ise şehit haberleridir. Şehit edilen Türkçü gençlerin samimi milliyetçiler oldukları ve onların arkasında kalan ailelerinin çektikleri acılar duygusal bir dille ifade edilmiştir. Vatan ve millet uğruna genç yaşta *komünist solcularca* şehit edilen bu kişiler için dualar edilmiş, özellikle şehit anneleri ile yapılan röportajlar dikkat çekicidir.⁷⁷ Şehitlere duyulan saygı ise onlara yazılan gıyabi mektuplarla anlatılarak milliyetçilik meşalesinin onlar sayesinde yanmaya devam edeceği söylenmiştir.⁷⁸ Mektuplarda kimi zaman doğrudan gazete muhatap alınarak Anadolu'daki kadının derdi ve ıstırapı dile dökülmeye çalışılmıştır.⁷⁹ Gazeteye gönderilen bütün mektuplarda derneğin fikirleri ve faaliyetleri takdirle karşılanmıştır.⁸⁰ Son derece duygusal bir dille kaleme alınan bu yazılar okuyucuda derin tesir bırakarak adeta harekete geçme arzusu yaratmayı hedeflemiştir.⁸¹ Bununla birlikte Türk milliyetçilerinin ölümünden hükümet sorumlu tutulmuş, hükümet tarafından kasıtlı bir zulüm sürdürüldüğü iddia edilmiştir.⁸²

Derneğin faaliyet gösterdiği dönemde Türkiye'deki sağ sol çatışmalarının tırmanışa geçmesi ve birçok MHP'linin öldürülmesi ciddi bir reaksiyona yol açmıştır. Öyle ki gazetede, 14 Eylül 1979'da vurulan Bercis Seden'in ölümünün ülkücü camiada yarattığı üzüntü dile getirilmiştir. *Allah Müslüman Türk Milletini Korusun ve Yüceltsin* dileğine yer verilmiştir. 19 Kasım 1979'da MHP İstanbul İl Yönetim Kurulu Üyesi ve gazeteci yazar İlhan Egemen Darendelioglu, 21 Kasım 1979'da Bakırköy Eski İlçe Başkanı Mehmet Başak ve 3 Aralık 1979'da Ankara'da MHP Kars Senatör Adayı Hüseyin Cahit Aküzüm'ün *kızıl komünistler tarafından alçakça şehit edildiği* haberi verilmiştir.⁸³ Türkiye'de MHP'nin varlığı dolayısıyla bölücü hareketlerde başarıya ulaşamayacağını bilen kişilerin saldırılar yoluyla milliyetçileri sindirmeye çalıştığı söylenmiştir.⁸⁴ Ancak tarih boyunca insanların sadece çaresiz kaldıklarında silaha başvurdukları belirtilerek silahlarla fikirlerin öldürülemeyeceği tam tersi millî ideolojinin bu şehitler sayesinde daha güçlü bir hal aldığı dile getirilmiştir.⁸⁵ Türkçü hareketin ise bu gibi yıldırma politikalarından etkilenmeyeceği tam tersine *bende ölenlerin bizde dirileceği* ifade edilmiştir.⁸⁶ Son derece coşkulu bir dille kaleme alınan yazılarda adeta bir şehit anasının hüznünü ve acısını görmek mümkündür. 27 Mayıs 1980 tarihinde MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ın öldürülmesi ise yurt çapında olayların tırmanışına yol açmış, milliyetçi gençler bu durumu protesto etmek için sokağa dökülmüşlerdir. Türkiye'yi bir iç savaşa sürüklemek isteyen *komünistlerin* faaliyetlerine hız verdiği belirtilerek çeşitli bildirimler yayımlanmıştır.⁸⁷ 1972 yılından 1980 yılına kadar pek milliyetçinin haince pusuya düşürülerek şehit edildiği söylenerek bu girişimlerin milliyetçi sesi susturmak ve yok etmek amacıyla yapıldığı söylenmiştir.⁸⁸ Buna rağmen ülkede hâlâ sessiz kalanların varlığına dikkat çekilerek bir ölüm kalım savaşının verildiği ve milleti uğrana en ufak endişesi bulunanların ülkücü harekete dâhil olması gerektiği savunulmuştur.⁸⁹

Türkiye'de aşırı sağ ve aşırı sol görüşlü kesimler arasında karşıt görüşler yüzünden bir anarşi ortamının doğduğu şeklindeki anlayış işe kesinlikle reddedilerek bunun adaleti yanılmak olduğu söylenmiştir. Öyle ki *Ananın Sesi*'ne göre esas mesela komünizmi ülkeye yerleştirmek isteyenlere karşı verilen millî bir mücadeledir. Bu nedenle son derece *haklı ve kutsal* bir davaya hizmet eden milliyetçilerle, ülkeyi *köleleştirmek isteyen* komünistlerin eş tutulmaması istenmiştir.⁹⁰ Dönemin siyasal ve toplumsal olaylarına karşı milliyetçi bir refleks geliştiren gazetede, suikastlarda ve çatışmalarda hayatını kaybeden kişilere duyulan minnet son derece duygusal bir dille ifade edilmiş ve Türkiye'nin mevcut sorunlardan kurtulması için milliyetçi ve dini bir siyasal sistemin tercih edilmesi istenmiştir. Aslında derneğin açık bir şekilde MHP'yi desteklediği görülmektedir. Bununla birlikte gerçekçi ve sağduyulu bir yaklaşımdan uzak bir tavır izlendiği de açıktır. Bu dönemde her ne kadar milliyetçi kesimin gördüğü zarar yadsınamaz bir gerçek olsa da karşıt görüşlü kişilerin daha az zarar gördüğünü söylemek de mümkün değildir. Gazetenin reddettiğinin aksine ülkede karşıt görüşlü iki kesim arasındaki mücadeleden kaynaklı bir anarşi ortamı doğmuştur.

⁷⁷ "Şehit Aileleri", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 5.

⁷⁸ "Şehidime Mektup", *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979, s. 5-6.

⁷⁹ K. Önkuzu, "Şehit Anasından Mektup", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 3.

⁸⁰ "Bir Mektup Var", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁸¹ "Vah Yiğidim Vah", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 6.

⁸² "Lokman Ananın Mücadelesinden Korkanlar Kurtuluşu Onu Öldürmekte Aradılar, Ama Unutmasınlar ki Binlerce Anaların Bacıların Dirilişi Oldu", *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979, s. 1-2.

⁸³ "Katliam Devam Ediyor", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 1-7.

⁸⁴ Hayri Başbuğ, "Bingöl'de Bayraklaşan Yiğidi Saygıyla Anıyoruz", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 6.

⁸⁵ Aysel İzgi, "Öldürmek Çare Midir?", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 1-7.

⁸⁶ Hatice Sebile Erturan, "O Çatal Yürekliler", *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979, s. 2.

⁸⁷ *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 1.

⁸⁸ Osman Oktay, "1972'den 1980'e Dünder Taşer'den Gün Sazak'a", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 3.

⁸⁹ Zübeyde İpek, "Gönüller Fatih Ülkücü Şehitler Cephesi", *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980, s. 4.

⁹⁰ Kadriye Bilgiç, "Milliyetçilik ve Adalet", *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980, s. 3.

SONUÇ

Osmanlı Devleti, çok uluslu bir yapıya sahip olması nedeniyle milliyetçilik akımından en çok etkilenen devletlerden biri olmuştur. İmparatorluk bünyesindeki ulusların sistemli bir şekilde ayrılıkçı faaliyetlere başlamasının akabinde toprak bütünlüğü tehlikeye girmiştir. Türk aydınları bu ortam içerisinde Türk milliyetçiliği fikrine yaklaşmış ve başta Anadolu'daki halkı eğitmek ve Türk milletini layık olduğu seviyeye erdirmek amacıyla çalışmalar yapmıştır. İlk olarak dil ve tarih çalışmalarında başlayan Türkçülük hareketi 1911 yılında Askeri Tıbbiye öğrencilerinin çabalarıyla Türk Ocakları çatısı altında teşkilatlı bir yapıya erişmiştir. 1912'de Türk Ocağının resmen kurulması ile Türk kadını da milliyetçi hareket içerisinde yerini almaya başlamıştır. Millî ideolojinin en önemli temsilcisi konumundaki Türk Ocaklarının kadına bakışı cumhuriyet devri yeniliklerine ve Türk kadının toplumda etkin bir yer edinmesine zemin hazırlamıştır. Kadın ile erkeğin eş zamanlı olarak Ocak toplantılarında buluşması, kadınların tiyatro, konser gibi programlarda sahneye çıkması, işgal dönemi İstanbul'unda kadının protesto mitinglerine katılması ve hatta konuşmalar yapması dikkat çekici gelişmelerdir. Milliyetçi camia ve millî ideal kadını İslamiyet öncesi Türk inanç ve geleneklerine uygun olarak toplumun en önemli parçası olarak görmüş ve kadının layık olduğu hak ve özgürlüklere kavuşmasını desteklemiştir. Bununla birlikte kadının temel misyonu her devirde aile müessesini sürdürmek ve neslin devamı sağlamaktır. Öyle ki kadın anne olarak değer görmüş, annelik ise kutsal bir vazife hüviyetine eriştirilmiştir.

Türk milliyetçiliği Türk Ocaklarının kurulmasından Ülkücü Hanımlar Derneği'nin açıldığı tarihe kadarki yaklaşık altmış beş yıllık süreç içerisinde kadına bakışını kısmen muhafaza etmiştir. Ancak dine verilen önemde bazı farklılıkların olduğu görülmektedir. Ülkücü Hanımlar Derneği üyesi olan kadınlar, Müslüman ve milliyetçi bir Türkiye'nin hayalini kurmuştur. Derneğin yayın organı mahiyetindeki *Ananın Sesi* gazetesinde sık sık bir anneden geliyormuş izlenimi veren dini öğütlere yer verilmiştir. Gazetenin genel mahiyetine bakıldığında zaman neredeyse bütün konulara aynı duygusallıkla yaklaşıldığı da görülmektedir. İlmi ve siyasi meselelere daha az yer verilmekle birlikte din, aile, çocuk gelişimi hakkında yazılar yayınlanmış, düğün haberleri, pratik ev bilgileri verilmiş, şehit haberleri karşısında duyulan öfkeye açıkça ifade dilmıştır Nitekim gazete gerçekten ismi gibi Anadolu anasının sesi olma özelliğine haizdir. Bununla birlikte milliyetçi kadınların dernek çatısı altında adeta sosyalleştikleri ve Türk İslam ülküsü adına kendi bakış açılarına uygun faaliyetleri yürüttükleri de görülmektedir. Öyle ki gazete kadınların iş hayatında aktif yer alması şiddetle eleştirilirken, dernek tarafından düzenlenen kermeslerde, sergilerde satılan ürünlerden gelir elde edilmesi takdirle karşılanmıştır. Aslında kadının evinde ailesinin ve çocuğunun yanında basit el işleri ile kazanç sağlaması teşvik edilmiş, ancak kadının sokakta, sanayide, ticarete kısaca ev dışı bir çalışma ortamında bulunmasına karşı çıkılmıştır. Bunun en önemli kanıtı ise köyde her işi yapan kadının takdir edilirken şehirde çalışan kadının yerilmesidir. Bu bakış açısının temelinde ise kadının çocuğundan ve evinden uzun süreyle ayrılmaması gerektiği anlayışı vardır.

Milliyetçi kadınlar, dernek aracılığıyla duygu ve düşüncelerini aktarma imkânı bulmuş, 1970'li yılların sonlarında ülkedeki kargaşa ortamının artması ve sağ sol mücadelesini silahlı çatışmalara dönmesi ile pek çok gencin hayatını kaybetmesi ya da hapse girmesi ciddi bir üzüntüye ve tepkiye yol açmıştır. Nitekim şehit yakınları duygudaş dernek üyeleri ile aynı safta yer almaktan memnuniyet duymuştur. Bunun en önemli göstergesi ise derneğin kısa süre içerisinde farklı şehirlerde, hatta ilçe ve köylerde teşkilatlanarak şube açmasıdır. Öyle ki Konya'nın Çumra ilçesinde açılan şubeye 300'ü aşkın kadının üye olduğu görülmektedir. Dernek faaliyetleri ise, şehitlerin ardından Kuran ve mevlit okumak, aşure dağıtmak, çay günleri tertip etmek, el işi kursu, sergi ve kuran kursu açmakla sınırlı kalmıştır. Dernek Milliyetçi Hareket Partisi tarafından desteklenmiş ve Alparslan Türkeş, neredeyse Ankara'da düzenlenen bütün programlara katılmıştır.

Sonuç itibarıyla Ülkücü Hanımlar Derneği ve *Ananın Sesi* gazetesi 1976 yılından 1980 yılına kadar milliyetçi/ülkücü kadının sesi olma özelliğine sahiptir. Bütün fikirlerinin tam manasıyla desteklenmesi mümkün olmasa da milliyetçi kadınların kendilerine seçtikleri misyonu göstermesi açısından dikkat çekicidir. Nitekim İslami değerleri korumak, yüceltmek ve İslam ahlakı üzerine bir nesil yetiştirmek hedefine odaklanan dernek, esas saadetin İslam hukuku ile mümkün olacağına inanmış, kadınların İslam'a göre yaşayıp, dinin tanımladığı haklara riayet etmesini yeterli görmüştür. Bununla birlikte kadınların eğitim hayatından mahrum bırakılmaması savunulurken bunun en temel gerekçesi olarak da yine sağlam nesiller yetiştirmek gösterilmiştir. Bu anlayışa göre kadın elbette eğitim görmelidir, şayet bu eğitim çocuk yetiştirmede işe yarayacaktır. Ancak kadının okumayı *bahane* ederek yemek yapmayı öğrenmemesi, çalışmak için çocuğunu bakıcıya bırakması ya da makyaj yaparak modayı takip etmesi kapitalist sistemin bir *oyunu* ve aileyi yok etmek için kullanılan tehlikeli adımlar olarak yorumlamıştır. Ayrıca kadın hakları, kadın erkek eşitliği ve kürtaj hakkı gibi söylemlere şiddetle karşı çıkmıştır. Derneğin kadının toplumdaki görev ve sorumluluklarının yanında en çok önemseydiği meselelerden biri ise komünizmle mücadele olmuştur. Komünizme karşı kadınlar gençleri uyarmakla yükümlü tutulmuştur. Çoğunlukla bir annenin çocuğuna verdiği nasihatlere benzeyen köşe yazıları ile komünizm, materyalizm, sosyalizm karşısında nasıl davranılması gerektiği, komünist rejimi benimseyen ülkelerden uzak durmanın neden zaruri olduğu anlatılmıştır. Yukarıda bahsi geçen bütün meselelerin ise Türk toplumunu bozmak ve aile müessesesini zaafa uğratmak için tertiplendiği kanısına varılarak Türk İslam mefkûresine sıkı sıkıya bağlanmak tavsiyesi verilmiştir.

MİLLİYETÇİ KADINLAR: ÜLKÜCÜ HANIMLAR DERNEĞİ VE ANANIN SESİ GAZETESİ

Görüldüğü gibi Türk milliyetçiliğinin ilk devirlerine oranla daha muhafazakâr, İslamcı ve dar kalıpları olan bir milliyetçi kadın profili çizilmiştir. Buna rağmen dönemin milliyetçilik anlayışının geçirdiği dönüşümü göstermesi açısından da bu dernek oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- “Allah’a İman Nasıl Olur”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- “Bir Mektup Var”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- “Doğumları Azaltmak Doğru Mu Değil Mi”, *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1954.
- “Düzenlediğimiz El İşi Sergisinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “El Emeği Göz Nuru”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- “Faydalı Bilgiler”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- “Gazetemize Abone Olunuz”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- “İslam’da Kadın”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- “Katliam Devam Ediyor”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- “Komünizmden Kaçarak Hürriyeti Türkiye’de Bulan Kadınlar Anlatıyor”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- “Lokman Ananın Mücadelesinden Korkanlar Kurtuluşu Onu Öldürmekte Aradılar, Ama Unutmasınlar ki Binlerce Anaların Bacıların Dirilişi Oldu”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- “Şehidime Mektup”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “Şehit Aileleri”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “Şubelerimizden Haberler”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “Şubelerimizden Haberler”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- “Türk Ocakları Şiir Yarışması”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “Ülkücü Hanımlar Derneği’nden Haberler Amacımız”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- “Ülkücü Hanımlar Derneğinden Haberler”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- “Ülkü-Han Genel Merkezi Ankara’da Sergi Açtı”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- “Ülkü-Han’dan Haberler”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- “Vah Yiğidim Vah”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- AKOĞLU, Göze, “Kadın, Ekonomik, Siyasi Sömürü Aracı Olamaz”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- ARVASI, S. Ahmet “Komünist Dünyada Kadın”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- _____, “Kapitalist Dünyada Kadın”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- _____, “Ülkemizde Aile ve Kadının Bugünkü Durumu”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- ASAN, Veli, “Isparta Tahtacılarına Dair Notlar”, *Türk Yurdu*, S. 239, İstanbul 1954, ss. 463-466.
- ASYA, Arif Nihat, “Sefiller”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- ATEŞ, Neslihan, “Türk Dilinin Dünkü ve Bugünkü Vaziyeti”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- AVRAMOĞLU, Çağatay Bedii, “İstanbul Karai Türklerinde Nişan ve Düğün Adetleri”, *Türk Yurdu*, S. 294/2, Ankara 1961, ss. 33-34.
- BACIBEY, “Dost Mektupları”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- BAKİLER, Yavuz Bülent, “Analar”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- BAŞBUĞ, Hayri, “Bingöl’de Bayraklaşan Yiğidi Saygıyla Anıyoruz”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.

- BİLGİÇ, Kadriye “Milliyetçilik ve Adalet”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- _____, “Dirilişe”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- _____, “İdealist Türk Gençliği”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- _____, “Lekesiz Bir Adalet İçin Önce İman”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- BULUT, Sedef “Türkçülerin Penceresinden Osmanlı’da Kadın Meselesi ve Orta Asya Referansı”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 10, Konya 2013, ss. 313-336.
- BURKAY, Münevver, “Bebeklikte Gösterilen İlgi ve Eğitimin Önemi”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- CANSEVER, Hasan Ferit, “Türk Ocağının Doğuşundaki Sebep ve Saikler”, *Türk Yurdu*, S. 287/2, Ankara 1960, ss. 29.
- _____, “Türk Ocağının Doğuşundaki Sebep ve Saikler”, *Türk Yurdu*, S. 289/2, Ankara 1960, ss.17-18.
- ÇAMLİBEL, F., “Bayrama Doğru”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- ÇEVİK, Fatma, “Çocukta Ana Sevgisi”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- DOKSAT, Recep, “Doğum Kontrolü Türkiye İçin Nasıl Bir Felaket Olacaktır?”, *Türk Yurdu*, S. 308/4, Ankara 1965, ss. 14-15.
- DUYGU, Ertuğrul, “Bir Gençlik”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- ERTURAN, Hatice Sebila, “İmam Gücü”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- _____, “Yeniden Maneviyata Dönüş”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- _____, “O Çatal Yürekli”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- ESİN, Emel, “Katun”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/692090>.
- HALMAN, Talat S. “Dost ve Kardeş Amerika Sevgili Komşumuz Rusya”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- İNCE, Ayşe, “Bir Yüreğin Ülkesi”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- _____, “Can Evi”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- İPEK, Zübeyde, “Atı Alan Üsküdar’ı Geçmeden”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- _____, “Evlatlarımızı Kızıl İhanetten Kurtaralım”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- _____, “Gönüller Fatih Ülkücü Şehitler Cephesi”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- _____, “Millet, Rejim, Devlet ve Kadın”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- İZGİ, Aysel, “Öldürmek Çare Midir?”, *Ananın Sesi*, 7 Aralık 1979.
- _____, “Şimdi de Araç, Sosyalizm”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- _____, “Çağımız ve Türkiye”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- _____, “Çıkarken”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- _____, “İbret Alsalardı”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- KOŞAY, Hamid Zübeyr, “Manisa, Akhisar ve Çevresi Halk Bilgisine Dair Notlar”, *Türk Yurdu*, S. 235, İstanbul 1954, ss. 112-118.
- KURNAZ, Şefika, “Milli Mücadele’de Türk Kadını”, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1680925>.
- KURT, Ahmet, “Ülkücü Bacım”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- KUTAY, Cemal, “Pembe Mendil”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- KÜÇÜKALIOĞLU, Elif Gözdaşoğlu, “Milliyetçilik Kuramları ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Değerlendirme”, *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 16, İstanbul 2019, ss. 151-163.
- NEVİN, Ayşe, “Katlettiğimiz Çocuklar”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- NİHAL, K., “15. Hicri asrın Eşiğinde; Mübarek Ramazan İslam Âlemine Hayırlar Getirsin”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.

MİLLİYETÇİ KADINLAR: ÜLKÜCÜ HANIMLAR DERNEĞİ VE ANANIN SESİ GAZETESİ

- _____, “Ailede Kadın”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- OKTAY, Ayşe Tuğba, “Sabır ve Çeşitleri”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- OKTAY, Osman, “1972’den 1980’e Dünder Taşer’den Gün Sazak’a”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- OZAN, Yetik, “Tutsak”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- ÖNKUZU, “Haydi Beraber”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.
- ÖNKUZU, K. “Şehit Anasından Mektup”, *Ananın Sesi*, 17 Aralık 1979.
- ÖNKUZU, Zübeyde Lerzan, “Güneşi Balçıkla Sıvayamazsınız”, *Ananın Sesi*, 22 Ekim 1979.
- ÖZMEN, Neşide, “Ana Çocuk”, *Ananın Sesi*, 17 Temmuz 1980.
- _____, “Çocuk Beslenmesi”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- REEL, A. Hidayet “Medeniyetçi ve Milliyetçi Lider Hamdullah Suphi Tanrıöver”, *Türk Yurdu*, S. 332, C. 6, Ankara 1967, ss. 45-47.
- SAFA, Peyami, “Ev Kadınlığı Hizmetçilik Midir”, *Ananın Sesi*, 8 Şubat 1980.
- SARAÇ, Osman, “Doğum Kontrolü ve İmin Sözü”, *Türk Yurdu*, S. 301, C. 3, Ankara 1963, ss. 41.
- ŞEMŞEK, Vesile, “Osmanlı Döneminde Kadının Yeri Üzerine”, *International Journal of Social and Humanities Sciences*, S. 43, 2020, ss. 191-200.
- ŞİMŞEK, Abdulazim *Komünistin Eşkâli Türkiye’de Antikomünizm*, İletişim Yayınları, İstanbul 2021.
- TURHAN, Mümtaz “Türk Kültürünün Kaynaklarına İnmek Ne Demektir?”, *Türk Yurdu*, S. 239, İstanbul 1954, ss. 421-424.
- Türk Kızının Sesi Gergef*, Mayıs 1977.
- Türk Kızının Sesi Gergef*, Ocak - Şubat 1979.
- YALMAN, Ahmet Emin, *Birinci Dünya Savaşı’nda Türkiye*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2018.
- YILMAZ, Ahmet, “Osmanlı’dan Cumhuriyete Kadın Kimliğinin Biçimlendirilmesi”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 9/20-21, İzmir 2010, ss.191-212
- YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin “Çözülme”, *Ananın Sesi*, 25 Mayıs 1980.
- ZAYIFOĞLU, Hüseyin, “Anne ve Çocuk Sağlığının Türk Milleti İçin Önemi ve Durumu”, *Ananın Sesi*, 17 Ağustos 1979.

 GTTAD	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	<i>Etik Kurul Kararından muaftır.</i>
Katılımcı Rızası:	<i>Katılımcı yoktur.</i>
Mali Destek:	<i>Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.</i>
Çıkar Çatışması:	<i>Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.</i>
Telif Hakları:	<i>Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.</i>
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	<i>It is exempt from the Ethics Committee Approval</i>
Informed Consent:	<i>No participants.</i>
Financial Support:	<i>The study received no financial support from any institution or project.</i>
Conflict of Interest:	<i>No conflict of interest.</i>
Copyrights:	<i>The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.</i>